

Beretning fra Fyrspillene i Sydthy

Af Henning Nielsen, Klostergade 29, 7770 Vestervig

Anders Søndergård (Kjeld Jensen) med Jens som barn (Johannes Yde) snakker med farbror Jeppe (Eigild Enevoldsen).

I forbindelse med årets spil ”En skryder for Vorherre”, blev der fra mange sider sat focus på Thylands maler, Jens Søndergaard i anledning af 100-året for hans fødsel.

Utallige artikler er skrevet i den anledning og Fyrspillene har nydt godt af den megen opmærksomhed og virak, der har været omkring Jens Søndergaard.

Men det må - set i bakspejlet - stå lysende klart for os, at vi gav os ud på en farlig galej, da vi valgte at levendegøre Jens Søndergaard, hans familie, vennerne og kvinderne omkring ham i et teaterstykke og samtidig tilstræbe at være så sandfærdig som muligt overfor det virkelige billede af ham.

At det lykkedes, har vi først og fremmest de mange tilskueres spontane udtryk for efter hver forestilling, når de forlod spillepladsen ved den stemningsfulde afslutning med alle medvirkende stående med de lysende fakler foran søen med tømmerflåden og skoven i baggrunden: Det skulle udtrykkes - tak for en dejlig aften - et flot og fornemt spil og mange andre rosende ord faldt i ægte begejstring.

Mon Ashøje med skovsøen nogen sinde har taget sig så smuk og imponerende ud? Jo, vi havde publikum, pressen og vejret med os.

Det var forfatteren af spillet, Kjeld H. Jensen, der gav os et spændende og gennemarbejdet manuskript at arbejde med, og hans forudsætninger byggede på et grundigt studium af Jens Søndergaards liv og færden og en sjælden evne til at leve sig ind i hans særprægede og utroligt sammensatte natur.

En skryder i et festligt lag, en levemand og alligevel et meget følsomt menneske er det billede, som mange af hans venner, der kendte ham på nært hold, har givet i deres omtale af maleren.

Kjeld W. Jensen har studeret meget kildemateriale, hvorfra han har fundet stof til sine to spil ”Et billeds tid.” og ”En skryder for Vorherre.”

Det er imponerende flot at skrive to stykker om den samme person, der fremtræder med samme identitet og troværdighed omkring hovedpersonens liv, og samtidig skabe to vidt forskellige spil. Det er fint arbejde!

Er flåden klar skipper? - spørger formanden.

Lad mig her citere, hvad Kjeld Jensen skrev i vort program: "Da Jens Søndergaard fyldte 60 i 1955, lavede han et lille skrift: "Tanker og tegninger." Det skulle hans gæster have. Man kan ikke kalde det for en selvbiografi, og dog, her er alt, hvad han satte pris på: natur, fest, farvekraft, fantasi og urkraft, hans mor og bedstemor. Her begynder og slutter vores egnsspil. Nogle tanker og tegninger omkring en stor og spændende personlighed, som har boet og levet på vores egn!

Det blev Torben Tangsig, der som instruktør skulle iscenesætte spillet og formidle det skrevne ord ud til publikum gennem skuespillerne og udnytte de muligheder spillestedet ved Ashøje omkring den lille skovsø gav.

Heldigvis skulle det vise sig, at Torben Tangsig med sine visioner og sin indlevelsesevne i stykket netop havde den billedmæssige sans for rummets udnyttelse og muligheder, både akustisk og visuelt, der var nødvendig for at samle trådene til et helhedsindtryk som et maleri, hvor billedet skifter i glidende overgange.

Torben Tangsig er selv stærkt optaget og fascineret af Jens Søndergaard: "Der er ikke nogen kunstner, der som Jens har sagt mig, hvad det er at være vestjyde. Er det nu så vigtigt? For mig, ja. Hvor har vi brug for at få det vist, vi har så svært ved at sætte ord på. Og lige akkurat det,

kan Jens. Ja, men hvorfor så et fyrspil? Fordi det giver os en chance for at få lov til at grave lidt i det der med Jens's verden. Hvad var det, der gjorde, at han kunne udtrykke det, alle vi andre så gerne ville have sagt? Jens er vestjyde, som os. Han sætter billedligt ord på det, der giver os vort selvværd som vestjyder. Det, der giver os vor frihedstrang, det, der giver os så mange billeder inde i os selv, der er så svære at få ud. Det der giver os urkraften".

Så tilføjer Torben Tangsig, at selv om det er vores indgangsvinkel til ham, er det ikke - kun dét. Han siger alle noget, og det er derfor ikke underligt, at vi fascineres af ham.

Det lykkedes for Torben, der selv er vestjyde, at få tilfredsstillet sin "vilde ambition" som instruktør på årets fyrspil: "At vise noget af den kraft Jens har i sine billeder, ved at vise Jens, som han måske har været".

Slutscenen, vil jeg røbe her, er i fuld overensstemmelse med forfatteren, udformet af instruktøren, men først få dage inden generalprøven. Det kunne ikke ske før, fordi tankerne først skulle vokse frem inde i Torbens hoved og blive til ord som et naturligt knopskud på hele processen i spillet - og en slags kollektiv inspiration.

Det føltes så selvfølgelig, at sådan skulle det slutte.

På mesterlig vis fik Torben samlet alle trådene i stykket med replikskiftet rundt om

*Jens Søndergaard som 60 årig
i Niels Rønhes skikkelse*

søen, Jens i dialog med sig selv som 50-årig, med Mads og sognerådet, sine venner og sin familie osv., mens tømmerflåden ligeså stille glider ud på søen med syngepigerne og Jens Jørgen Thorsen, som siger de forløsende ord om maleren Jens Søndergaard: *"Han maler jeres sind - alt det vi går og føler indeni. Alt det voldsomme, I havboere aldrig har sat ord på, og alt det følsomme. Se, hvordan I står der, midt i billedet og bliver levende. Han er vestjyde. Grov og simpel, men vi ved alle, at det er tusinde gange mere end det, når vi har set Jens's billeder. Han siger det usagte for jer, med en farvekraft, der får de små hår til at rejse sig helt ned ad ryggen. Kan I ikke se det.... Han har givet også jeres liv billede. Er der nogen her, der fortjener at blive hyldet, så er det Jens."*

Alle vil nu være med til at hylde Jens. Der er faldet skæl fra vore øjne. Glædespigen Rebecca vender sig på flåden og råber mod Jens: "Lad det blive malerdag igen." Jens råber tilbage: Fint, tag syngepigerne med - - og kromutter. I skal give mig en sang-. I skal give mig et pust af elskovsrus. I skal gi' mig en malerdag."

Syngepigerne synger, vendt mod Jens og publikum, slutsangen "Sig mig hvor mange har kysset dig så varmt som jeg nu har," der slutter med verset: Bevar, hvis du kan din hemmelighed og glem blot alt det der var, og selv om jeg spør dig, så ved du, at jeg slet ikke ønsker dit svar."

Da sangen er færdig, vender de sig om, og flåden glider væk igen, med Jens og Thora forenet med hinanden i en kærlig omfavelse, og mens Thora går ind, står Jens alene på scenen i dyb eftertænksomhed og refleksion over sit liv, mens tankerne eftertænksomt formes til slutordene -

Ak jeg bliver helt svimmel - se aftenhimlen - Kvindefigurer glider væk, mælk drypper som små kloder, på himlen er de levende -- Nu er tyren forsvundet. En flok køer sejler sindig væk. Ustandselig kommer der nye og mærkelige dyr i hvide, røde og gule farver og formationer, de sejler og sejler - kommer aldrig tilbage - - Kommer aldrig tilbage.

Spillet er slut. Vi har afdækket meget om Jens Søndergaards liv, men -- der er sider af hans liv, der altid vil være bevaret som en hemmelighed - og forblive ubesvaret.

Tak til de medvirkende både på scenen og bag scenen. Tak for den store velvilje og hjælpsomhed, vi har mødt hos alle, som vi har anmodet om støtte og hjælp til de utallige opgaver, der skulle løses, praktiske som økonomiske.

Det eneste navn, jeg gerne vil have lov at nævne, er Isak Andersen, Bedsted. Uden ham og hans perfekte styring af lys og lyd, havde vort spil ikke kunnet formidles til tilhørerne fra den sceneplade rundt om søen og på tømmerflåden.